

Rusia este obligată să execute hotărârile CtEDO în „cauzele transnistrene”* , chiar dacă a fost exclusă din cadrul Consiliului Europei

În perioada 6 – 8 Decembrie a avut loc ședința Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, în cadrul căreia delegații au examinat două grupuri de cauze împotriva Federației Ruse, care se referă la violarea drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova.

În grupul de cauze [Catan și alții v. Rusia\[1\]](#), delegații au adoptat o decizie prin care au reamintit că pe lângă plata satisfacției echitabile, măsurile de executare a acestor hotărâri, așa cum sunt identificate în analiza Secretariatului, includ: revocarea „cadrelor de reglementare” la originea încălcărilor, restituirea clădirilor ce au

aparținut liceelor și măsuri pentru eliminarea hărțuirii și intimidării elevilor, părinților și personalului liceelor.

În grupul de cauze [Mozer v. Rusia](#), delegații au atras atenția asupra faptului că Guvernul rus urmează să achite sumele bănești precum și să îndeplinească alte măsuri cu caracter general. În acest grup de cauze sunt incluse hotărârile emise de către Înalta Curte de la Strasbourg cu privire la violarea dreptului la viață, dreptul de a nu fi supus torturii, dreptul la libertate și siguranță, precum și alte drepturi prevăzute de Convenție, hotărâri ce au fost emise în perioada anilor 2011 – 2021.

Totodată, Comitetul de Miniștri a menționat că, la moment, împotriva Federației Ruse sunt pendinte 2227 de cauze care urmează a fi executate. Aceste cauze se referă la încălcarea drepturilor omului din Federația Rusă ca urmare a jurisdicției teritoriale și extrateritoriale. Este de menționat faptul, că aici se includ și hotărârile ce vizează încălcările drepturilor omului inclusiv de pe teritoriul altor state decât Federația Rusă și anume Georgia, Ucraina și Republica Moldova.

Suplimentar, Comitetul a adoptat o [strategie](#) prin care a subliniat necesitatea cooperării strânse cu societatea civilă, care rămâne una din cele mai accesibile și credibile resurse în contextul în care autoritățile Federației Ruse nu cooperează cu instituțiile europene.

În contextul deciziilor adoptate de către delegații Comitetului de Miniștri, la data de 12 decembrie 2022 Secretarul General al Consiliului Europei, Marija Pejčinović Burić a remis Ministrului Afacerilor Externe al Federației Ruse [o scrisoare](#) prin care a reamintit că Federația Rusă este obligată să execute Hotărârile emise de către CtEDO, chiar dacă nu mai este parte a Convenției Europene pentru Drepturile Omului începând cu 16 septembrie 2022.

---

*Cauze care se referă la violarea drepturilor omului în regiunea transnistreană și/sau de către administrația *de facto* de la Tiraspol.

[1] Cazuri care privesc încălcări ale drepturilor copiilor, părinților și personalului școlilor cu predare în limba română din regiunea transnistreană: Catan și alții; Bobeico și alții – în anii 2002–2004; Iovcev și alții – anii 2013–2014.

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 8 decembrie 2022

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?!

Sesiunea ordinară de toamnă 2022

Parlamentul nu a respectat transparența decizională în cazul a 13 proiecte din cele 16 dezbătute în ședința plenară din 8 decembrie 2022. Aceasta constituie 81% din toate proiectele examinate. Totodată, precizăm că în privința unui proiect Președinta Republicii Moldova a solicitat examinarea în mod prioritar.

Parlamentul nu a respectat transparența decizională în cazul a 13 proiecte din cele 16 dezbătute în ședința plenară din 8 decembrie curent. Aceasta constituie 81% din toate proiectele examinate. Totodată, precizăm că în privința unui proiect Președinta Republicii Moldova a solicitat examinarea în mod prioritar.

Transparența decizională a fost afectată prin nepublicarea raportului comisiei permanente sesizate în fond în cazul a șase proiecte. Rapoartele nepublicate aparțineau Comisiei juridice, numiri și imunități (4) și Comisiei economie buget și finanțe (2). Totodată, în cazul unui proiect nu a fost publicat coraportul Comisiei politică externă și integrare europeană. Pentru 11 proiecte de legi nu au fost publicate alte acte aferente proiectelor, iar în cazul a trei proiecte nu a fost respectat termenul pentru prezentarea recomandărilor părților interesate.

În altă ordine de idei, Promo-LEX apreciază că ordinea de zi bisăptămânală a fost aprobată în ședința plenară anterioară și publicată la începutul săptămânii de lucru, precum este prevăzut de art. 45 din Regulamentul Parlamentului. De asemenea, la ședința din 08.12.22 a fost votată convocarea ședinței Parlamentului dedicată votării legilor bugetului pentru anul 2023, stabilită pentru data de 12.12.2022. Pentru această ședință a fost votată ordinea de zi cu 5 proiecte de legi.

În total, la ședința plenară din 8 decembrie curent au fost votate 16 din 27 proiecte incluse în ordinea de zi. Autorii acestora sunt majoritatea parlamentară (8), Guvernul (4), Președinta Republicii Moldova (1) și majoritatea parlamentară în colaborare cu Blocul Comuniștilor și Socialiștilor (1).

În cazul a 6 proiecte de acte normative majoritatea parlamentară și opoziția au votat, în mare parte, în spirit de consens. Proiectele se refereau, în special, la modificări în domeniul protecției sociale, susținerea domeniului agricol și

revizuirea taxelor consulare.

Proiectul de lege nr. 444 din 7.12.2022 pentru ratificarea Acordului de modificare la Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare a fost examinat și votat, în două lecturi, în cel mai scurt termen – o zi de la înregistrare, autor fiind Președintele Republicii Moldova. Proiectul de lege nr. 154 din 21.04.2022 pentru modificarea Legii cu privire la taxele consulare a fost votat, în două lecturi, în cel mai lung termen – 231 de zile calendaristice, autori fiind un grup de deputați ai fracțiunii „Partidul Acțiune și Solidaritate”.

La începutul lucrărilor plenului Parlamentului și-au înregistrat prezența 82 de deputați. Potrivit rezultatelor votării, ulterior, la procedura de vot au luat parte între 57 și 76 de deputați. Ședința plenară a durat circa 5 ore și 50 de minute, cu o pauză de 1 oră și 20 de minute. Membrii fracțiunii Partidului Politic ȘOR au boicotat și această ședință.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

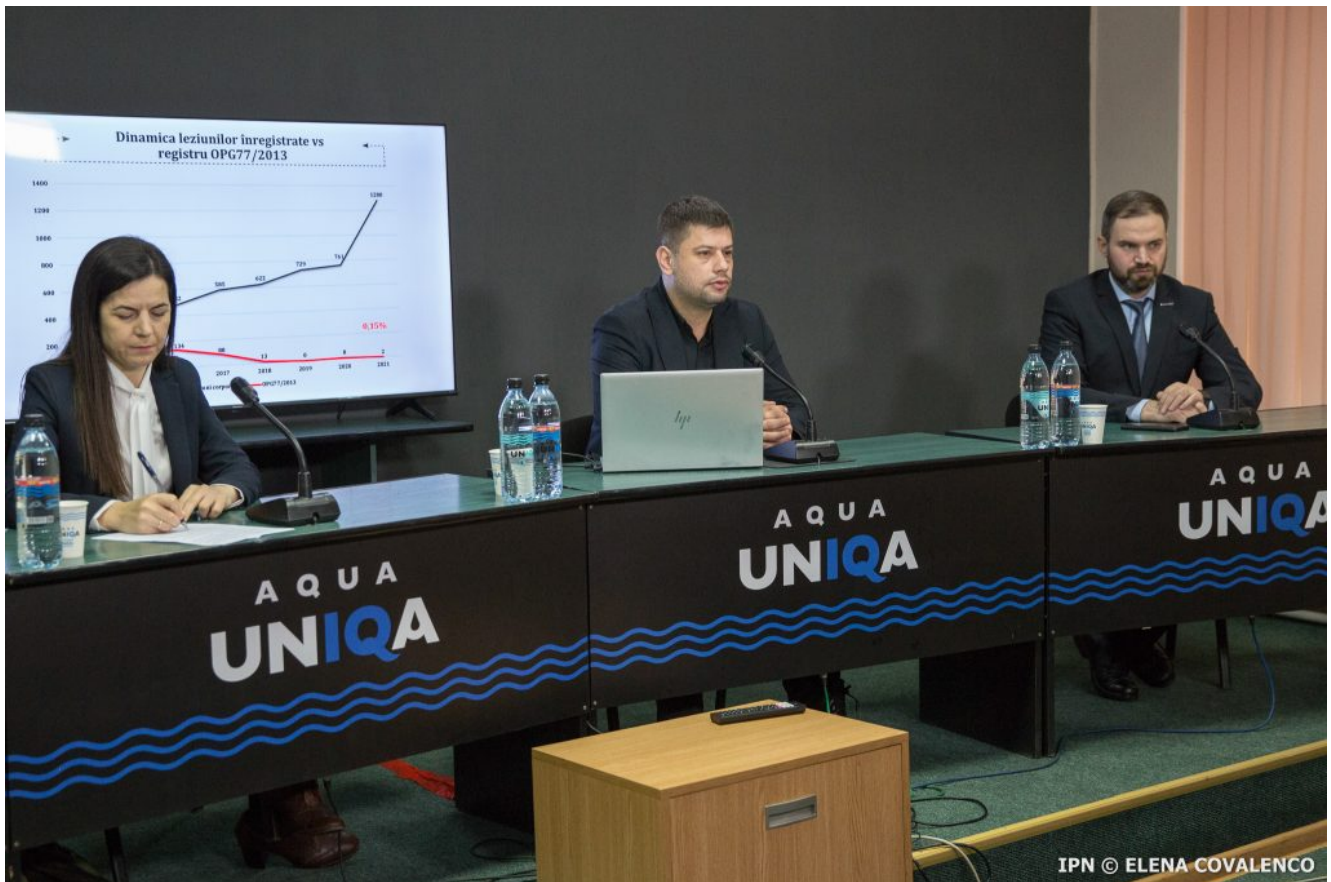
formații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

Leziuni corporale, automutilări, subcultură: cum să combatem relele tratamente în sistemul penitenciar?

Condițiile proaste de detenție, asistența medicală precară, ineficiența organelor de control, subcultura criminală sunt doar unele dintre problemele, care obstrucționează funcționarea eficientă a mecanismul de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de rele tratamente în sistemul penitenciar din Republica Moldova.

Acestea sunt constatările Raportului Promo-LEX „Evaluarea Mecanismului de Prevenire și Combatere a Relelor Tratamente în Sistemul Penitenciar din Republica Moldova.”

Raportul include rezultatele unui proces complex de analiză a

datelor colectate în rezultatul vizitelor de evaluare în șapte instituții penitenciare, ateliere de lucru și interviuri individuale cu factorii de decizie, dar și deținuți. Documentul vine să acorde un suport autorităților în vederea identificării cauzelor ce reduc eficiența mecanismului de identificare, înregistrare, raportare și examinare a relelor tratamente, dar și eficientizarea acestui instrument, care, la etapa actuală, nu este pus în aplicare corespunzător.

În urma colectării datelor, Promo-LEX a constatat că, de la intrarea în vigoare a Regulamentului [\[1\]](#), mai puțin de 1% din leziunile corporale au fost înregistrate în conformitate cu prevederile acestuia. „Totodată, doar o treime din leziunile corporale, care reprezintă cazuri stipulate ca pretinse cauze de rele tratamente au fost raportate către procuratură și mai puțin de 4% din acestea au fost examinate în corespundere cu prevederile Codului de Procedură Penală. La fiecare etapă de aplicare a mecanismului, au fost identificate carențele și formulate o serie de constatări și recomandări, care vin să eficientizeze funcționarea mecanismului în cauză,” a precizat juristul Promo-LEX, Dumitru Russu, unul dintre autorii Raportului.

Astfel, la etapa de identificare și înregistrare a potențialelor situații de rele tratamente se constată eșecul autorităților și ineficiența organelor de control în vederea evidenței corespunzătoare a datelor, dar și lipsa confidențialității acestora. O altă problemă identificată este existența subculturii criminale, care descurajează violent deținuții-denumțători, . Totodată, condițiile dezavantajoase de detenție pentru deținuții care refuză să se supună „regulilor” interne stabilite de subcultură, descurajează cooperarea cu autoritățile.

Pentru a se face auziți, unii deținuți recurg la automutilări sau chiar suicid. De exemplu, doar pe parcursul anului 2021, au fost înregistrate, cel puțin, 800 de automutilări, 31 tentative de suicid și 6 suicide. Acest fapt confirmă o dată

în plus gravitatea problemei și necesitatea de a lua măsuri urgente pentru a asigura respectarea drepturilor deținuților.

Pe de altă parte, lipsa mecanismelor și procedeele tehnice de raportare imediată și directă către procuratură, criza acută de personal și suprasolicitementul angajaților sistemului penitenciar din țară, nu favorizează raportarea promptă și eficientă a potențialelor situații de rele tratamente.

Din cele 38 recomandări formulate în Raport, „putem evidenția necesitatea de asigurare a controlului intern în conformitate cu Regulamentul, digitalizarea procesului de înregistrare a cazurilor de rele tratamente, sporirea numărului de supraveghetori (agenți de penitenciare), asigurarea cu camere de supraveghere video a spațiilor de uz comun, informarea deținuților despre prevederile mecanismului, dar și dezvoltarea infrastructurii serviciilor medicale disponibile deținuților,” menționează Dumitru Russu.

Totodată, autorii Raportului subliniază, că standardele internaționale stabilesc responsabilitatea statului să se asigure că persoana privată de libertate este tratată în conformitate cu legea, iar drepturile sale respectate, în condiții de siguranță și securitate. Punerea în aplicare a mecanismul stabilit de regulament, este esențial pentru oferirea garanțiilor împotriva relelor tratamente. Acesta mecanism urmează să fie reanimat și susținut de un sistem de monitorizare regulat și independent, capabil să facă vizite în penitenciar, precum și să fie asigurată investigația eficientă și promptă a tuturor informațiilor cu potențial de rele tratamente de către un organ competent.

Raportul poate fi accesat [aici](#)

---

[1] Regulamentul cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură,

tratament inuman sau degradant

[Podcast] PUNCT pe URĂ. Dreptul femeilor de a alege și lupta iranienilor pentru libertate

[#BunDeAscultat](#) [#PodcastPromoLEX](#)

În ultimii 20 de ani, în Iran, au avut loc proteste pe scară largă și nu doar, din cauza a diverse probleme economice și politice, dar și din cauza restricțiilor asupra libertăților sociale.

Din septembrie, un val nou de proteste a cuprins Iranul. Femei și bărbați au ieșit în stradă pentru a cere respectarea dreptului femeilor de a alege.

Ce înseamnă limitarea drepturilor femeilor din Iran? și
Ce trebuie să înțelegem privind protestele acestora, noi,
membri ai unei societăți în care violența în bază de gen
rămâne a fi o problemă națională?

În ultimul episod al podcast-ului [#PUNCTpeURĂ](#), din acest an, încercăm să răspundem la aceste întrebări și nu doar cu Natalia Rezneac, activistă pentru drepturile femeilor, feministă cu expertiză de gen și co-fondatoare „Femei pentru Femei” și Andrei Dudnic, istoric.

Poți asculta acest episod și în [#soundcloud](#), [#spotify](#) și [#anchorpodcasts](#).

Podcast-ul „PUNCT pe URĂ.” este produs de Asociația Promo-LEX cu susținerea financiară a Agenției Statelor Unite pentru

Situația respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană, agravată de războiul Rusiei împotriva Ucrainei

Consecințele invaziei militare ruse în Ucraina, impunitatea, lipsa mecanismelor eficiente de apărare a drepturilor omului și persecutarea activismului civic, sunt doar câteva aspecte

identificate de Asociația Promo-LEX în domeniul respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova pe parcursul anului 2022.

Administrația *de facto* continuă să ignore constatările CtEDO, să restricționeze accesul unor categorii relevante de specialiști în regiune, să persecute locuitorii acesteia, dar și să beneficieze de impunitate pentru abuzuri. Problemele abordate sunt incluse într-un [raport](#) și reprezintă rezultatul inconsecvenței și al lipsei de substanță în politicile de reintegrare din ultimii 30 de ani.

În același timp, pentru că Federația Rusă a fost exclusă din CoE și nu mai este parte a CEDO, precum și din cauza refuzului autorităților ruse de a executa hotărârile CtEDO, sunt necesare noi platforme de dialog, care să garanteze respectarea drepturilor omului.

Potrivit autorilor Raportului, cea mai recentă piedică în calea apărării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului a fost interdicția de a depune plângeri și sesizări la instituțiile naționale și internaționale. Suplimentar, persoanele incomode sau cele care promovează și formulează idei ce contrazic propaganda sau mesajele administrației *de facto* sunt imediat trecute prin procedurile sistemului represiv, lipsit de legitimitate și de garanții elementare.

Unul dintre cele mai recente cazuri, este condamnarea ilegală, la trei ani și șase luni privațiune de libertate, a lui Victor Pleșcanov, un activist civic din stânga Nistrului, pentru că a criticat deschis invazia Rusiei în Ucraina. În contextul înrăutățirii situației medicale și în lipsa unor evoluții pozitive, în cel mai scurt timp, Asociația Promo-LEX va expedia o plângere la CtEDO.

Alte două situații reprezentative, sunt cazurile lui Nicolae Garmaș, condamnat la Tiraspol pentru că a reclamat, la nivel local, faptele de tortură în privința sa, comise repetat de

reprezentanții „miliției” locale, dar și cazul lui Vadim Pogorlețchi, un alt activist civic din stânga Nistrului, care, în repetate rânduri a criticat administrația *de facto*. Acesta este învinuit de o presupusă „trădare de patrie”, iar situația sa este în continuare una incertă. Acțiuni date au un caracter premeditat, cu scopul de a descuraja libera exprimare și opiniile critice la adresa exponenților regimului ilegal sau a celor care controlează acest teritoriu și influențează negativ soarta locuitorilor.

Este regretabil că după zeci de ani de abuzuri și ilegalități, confirmate în mod repetat de către CtEDO, autoritățile de la Chișinău nu au inițiat niciun proces prin care să se poată identifica un mecanism eficient de sancționare a persoanelor responsabile de comiterea abuzurilor și încălcarea drepturilor fundamentale. Acest pas este necesar pentru a opri efectele negative ale fenomenului impunității, de care beneficiază reprezentanții administrației *de facto* din stânga Nistrului.

Având în vedere noile realități, Asociația Promo-LEX recomandă:

- Obținerea garanțiilor și a accesului liber în regiunea transnistreană pentru apărători ai drepturilor omului, avocați și jurnaliști;
- Dezvoltarea capacităților Biroului Politici de Reintegrare și ale Oficiului Avocatului Poporului de implicare, gestionare și rezolvare a problemelor persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate în regiune;
- Asigurarea protecției și reabilitarea victimelor încălcărilor drepturilor omului, care sunt supuse represiunilor din partea administrației *de facto*, dar și urmărirea penală eficientă a persoanelor care comit infracțiuni împotriva drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Raportul poate fi accesat [aici](#).

Fenomenul torturii: constatările Procuraturii Generale

FENOMENUL TORTURII: CONSTATĂRILE PROCURATURII GENERALE

INTERVIU

Eugen Gore

[Un material de Juridice Moldova](#)

Combaterea fenomenului torturii prezintă o activitate de prioritate pentru Procuratura Generală, în prezentul articol vă ilustrăm instrumentele avute la îndemână pentru eradicarea unui fenomen profund vătămător valorilor umane, accentuând, cu precădere, subiectele: misiunea și atribuțiile Secției combaterea torturii, tendințele dezvoltării fenomenului torturii, criteriile de calitate ale unei investigații cu obiect tortura, factorii care împiedică sau zădărnicesc urmărirea infracțiunilor prevăzute la art. 166¹ Cod penal al Republicii Moldova.

Materialul este elaborat în colaborare cu Asociația Promo-LEX și publicat cu sprijinul financiar al Republicii Federale

Germania, prin intermediul Ambasadei Republicii Federale Germania la Chișinău. Opiniile exprimate în acest material aparțin autorilor și nu reflectă punctul de vedere al Republicii Federale Germania și al Ambasadei Republicii Federale Germania la Chișinău.

Eugeniu GORE

procuror-șef interimar, Secția combatere tortură

Aspecte introductive privind Secția combatere tortură a Procuraturii Generale

Creată în anul 2010 în cadrul Procuraturii Generale, Secția combatere tortură s-a prezentat ca rodul unui angajament asumat al autorităților naționale în implementarea Convențiilor internaționale de aderare.

Legiuitorul moldav și-a demonstrat solemnitatea cu care se ancorează în lupta împotriva torturii, sugestive contextului devenind: pedepsele înalte stabilite, lipsa unor reglementări care ar putea descărca situația autorului infracțiunii (inaplicabilitatea, în cazul comiterii infracțiunii prevăzute la alin. (2)-(4) art.166¹ Cod penal al Republicii Moldova, a condamnării cu suspendarea parțială a executării pedepsei cu închisoarea, a amnistiei).

Astfel, voința legiuitorului, în devenirea sa efectivă, urma a fi suplinită și prin crearea unor mecanisme cu putere dură de răspuns.

Prin urmare, pentru redresarea unor situații critice, s-a instituit Secția combatere tortură, ocupată de coordonarea activității de eradicare a fenomenului la nivel republican, au fost investiți procurori cu putere de examinare a cauzelor cu obiect îngust, punctându-se aspectul: unicul organ abilitat cu atribuții de a investiga sesizările și dosarele de tortură sau alte rele tratamente este Procuratura. Se ține a se preciza contextului: examinarea cauzelor cu obiect tortura este

încredințată Procuraturii Combaterii Criminalității Organizate și Cauze Speciale, iar examinarea cauzelor cu obiect tratament inuman sau degradant – procuraturilor teritoriale, care dețin, în medie, 2-3 procurori specializați în materie, excluși, după posibilități, din antrenarea în activități care exced specificul activității responsabilizate.

Impunându-se politica zero toleranță față de tortură, recunoscută a fi o infracțiune de-o complexitate deosebită, cu aversiune puternică asupra Demnității Umane, atât Secția combatere tortură, cât și procurorii investiți cu atribuții de examinare a cazurilor de tortură, de rele tratamente și-au fortificat eforturile și ambițiile în eradicarea flagelului, fiind conștienți de faptul – eficacitatea investigațiilor desfășurate deferă justiției torționarii, descurajează multiplicarea unor conduite similare în viitor.

În prezent, în cadrul Secției combatere tortură a Procuraturii Generale activează 3 procurori, unul dintre aceștia ocupându-se de conducerea organismului. Anterior, în subdiviziunea specializată activau 4 procurori, însă, politicile reformatorii au optat pentru optimizarea personalului.

În accepțiune îngustă, Secția combatere tortură a Procuraturii Generale se ocupă de monitorizarea investigațiilor desfășurate de către procurorii procuraturilor teritoriale și specializate, investiți cu funcții pe domienialitate și acordă asistență metodologică la necesitate.

De asemenea, Secția combatere tortură a Procuraturii Generale desfășoară activități precum: participă la implementarea unitară a politicii naționale și internaționale a statului la înregistrarea și investigarea cazurilor de tortură, tratament inuman sau degradant, precum și actelor de violență săvârșite asupra militarilor; prezintă propuneri privind perfecționarea legislației și participă la elaborarea de acte normative în domeniul înregistrării și investigării cazurilor de tortură, tratament inuman sau degradant, precum și a actelor de

violență săvârșite asupra militarilor; controlează respectarea legislației privind procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant; organizează, coordonează și controlează activitatea procurorilor din cadrul procuraturilor teritoriale, iar prin intermediul Procurorului General și activitatea procurorilor din cadrul procuraturilor specializate, responsabili de investigațiile privind tortura, tratamentul inuman sau degradant, precum și a actelor de violență săvârșite asupra militarilor, în condițiile legii; exercită controlul privind respectarea, de către procurori, responsabili de investigațiile privind tortura, tratamentul inuman sau degradant, precum și a actelor de violență săvârșite asupra militarilor, a legilor de aplicare a măsurilor de protecție a martorilor, a victimelor infracțiunii și a altor participanți la procesul penal; acordă ajutor practic și metodologic procurorilor din procuraturile teritoriale și specializate în procesul de examinare a sesizărilor despre infracțiuni și exercitare a urmăririi penale în cazurile de tortură, tratament inuman sau degradant, precum și a actelor de violență săvârșite asupra militarilor.

Tendențele fenomenului torturii

Fenomenul torturii a prezentat, din toate timpurile, o provocare și o platformă de dezbateri pentru actorii guvernamentali – dinaintea adoptării Legii nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură, în vederea eliminării mediilor propice dezvoltării fenomenelor anti-sociale, în atribuțiile Procuraturii se încadra și realizarea supravegherii generale în instituțiile private de libertate. Exercițiu asociat cu o măsură de prevenție. În prezent, un asemenea instrument absentează, sarcina controlului periodic revenindu-le autorităților ierarhic superioare instituțiilor private de libertate, care, ulterior, în caz de apariție a unor neregularități, sesizează organele Procuraturii.

Dincolo de aceasta, pentru calificarea justă a realităților și

sanționarea proporțională, devine esențială distingerea torturii de celelalte fenomene cu impact nociv asupra respectării Drepturilor Omului (tratamentul degradant și inuman), care în interpretări pot fi fuzionate sau confundate.

Cu titlu de precizie: prin tortură urmează a se înțelege orice act prin intermediul căruia i se cauzează unei persoane, în mod intenționat, durere sau suferințe fizice sau psihice puternice cu scopul de a obține de la această persoană sau de la o persoană terță informații sau mărturisiri, de a o pedepsi pentru un act pe care aceasta sau o terță persoană l-a comis ori este bănuită că l-a comis, de a o intimida sau de a exercita presiune asupra ei sau asupra unei terțe persoane, sau din orice alt motiv, bazat pe o formă de discriminare, oricare ar fi ea, atunci când o asemenea durere sau suferință este provocată de către o persoană publică sau de către o persoană care, de facto, exercită atribuțiile unei autorități publice, sau de către orice altă persoană care acționează cu titlu oficial sau cu consimțământul expres sau tacit al unei asemenea persoane.

Deși fenomenul torturii nu ia intensitățile classic-recunoscute, faptul nu relaxează autoritățile să întreprindă acțiuni ferme și direcționate punitiv în relație cu tentațiile și cu abordările deterioratoare Drepturilor Omului.

De asemenea, maniera consumării torturii nu se încadrează în instrumentarul primitiv cunoscut, ia forme mai modernizate, dificil a fi probate.

S-a demonstrat practic, studiind cauzele tipului de criminalitate pus în discuție: cultura generală care admite forța ca instrument de soluționare a conflictelor, lipsa instruirii titularilor de obligații în privința manevrării instrumentarului de imobilizare fizică, permiterea încadrării în muncă a angajaților cu nouă clase (situație prezentă în instituțiile penitenciare), omisiunea pregătirii psihologice, dar și absența unei reziliențe – permit izbucnirea unor

tratamente vicioase din partea exponenților autorităților publice.

Cu notă de precizie: se reliefează tendința torturării psihologice a persoanei care, în multiple cazuri, devine dificilă în investigare, dată fiind dependența procurorilor de expertiza realizată de Centrul de Medicină Legală, realizată, în frecvente circumstanțe, cu întârziere. Astfel, deși se dispune ordonanță de numire a expertizei, partea vătămată este solicitată la Centrul de Medicină Legală pentru a se determina gradul traumatizării psihologice, inclusiv, la o trecere de peste un an post consumării suferinței. O asemenea tărăgănare se justifică prin suprasolicitarea experților Centrului de Medicină Legală, dar și prin lipsa personalului suficient cererilor comunității. Astfel, se permite a se constata o realitate dură: purcederea la o expertizare după un interval atât de masiv, pierde din calitățile eficienței, distorsionează așteptările investigației, favorizează situația presupusului autor al infracțiunii.

În continuare, se accentuează: se atestă că prevalența în sesizări o au tratamentele degradante și inumane (486 pentru anul 2021), tortura fiind plasată pe un plan secund (12 pentru anul 2021).

În mod specific se atestă că infracțiunile prevăzute la art.166¹ Cod penal al Republicii Moldova se dezvoltă, cu precădere, în instituțiile penitenciare, izolatoarele de detenție provizorie, spitalele de psihiatrie, iar mai nou, tratamentele degradante se pot identifica și în instituțiile pre-școlare, școlare.

Se ține a se exemplifica o speță care a evidențiat problemele existente în sistem – cauza Brăguța, grăitoare prin inacțiunile autorităților și prin necesitatea transpunerii în practică, *ad litteram*, a Ordinul comun nr.77/572/408/639-o/197/1389 din 31 decembrie 2013 al Procurorului General, Ministrului Justiției, Ministrului Afacerilor Interne,

Directorului General al Serviciului Vamal, Directorului Centrului Național Anticorupție și Ministrului Sănătății, pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant.

Mai mult, discutând în largul stărilor de fapt, se întrevide fenomenul practicii bine stabilite de a nu raporta evenimentele care indică puternice prezumții de tortură sau de tratamente inumane, degradante admise în instituțiile penitenciare – fapt care dezvoltă vertiginos criminalitatea neagră, în mod vizibil periculoasă pentru condiția deținuților, care astfel, devin dublu victime ale disfuncționalităților mecanismelor statale.

Din aceste considerente, se țin a se responsabiliza factorii decidenți ai instituțiilor în interiorul cărora s-au produs incidente, în vederea colaborării active cu organele Procuraturii, de altfel, inacțiunea poate, deopotrivă, servi temei de sancționare.

Cu titlu de concluzie: orice semnalizare a actelor de tortură sau a derivatelor acesteia indică asupra erorilor admise de autoritățile publice, care eșuează a percepe și a da viață respectării Drepturilor Omului.

Orice semnalizare a actelor de tortură, a tratamentelor degradante și inumane este examinată cu o seriozitate înaltă și cu intenția de a sorti răspunderii torționarii și complicitii la comiterea infracțiunii.

Se face necesară pentru inițierea unei lupte veritabile împotriva torturii – majorarea numărului de specialiști capabili a face față sesizărilor, faptul se justifică, în mod special, în contextul procuraturilor teritoriale, care, deși dețin în control, sub arie teritorială, instituții penitenciare sau psihiatrice, nu dispun de resursa umană profesionistă în număr suficient pentru a face față

provocărilor (se atestă procuraturi teritoriale care dispun doar de un procuror specializat în examinarea cauzelor de tratament inuman, degradant).

De asemenea, pentru contracararea efectivă a fenomenului anti-social, componenta combatere urmează a fi însoțită de componenta prevenirii, care prin arsenalul instruirii, responsabilizării titularilor de obligații, va reuși să sece izvoarele care alimentează tortura, tratamentul inuman și degradant.

Se permite a se concluziona: combaterea și sancționarea se activează ori de câte ori mecanismele de prevenire eșuează a-și onora misiunile.

Prin urmare, pentru anul 2023, se insistă asupra creării unui grup de lucru dintre reprezentanții Procuraturii Generale, Oficiului Avocatului Poporului, Administrației Naționale a Penitenciarelor și Inspectoratului General al Poliției, pentru identificarea soluțiilor și abordărilor capabile a stăvili fenomenul torturii, tratamentului inuman și degradant.

Principiile de întreținere a unei investigații eficiente

Investigarea cauzelor cu obiect tortură invită demonstrarea unor capacități speciale, dată fiind și pregătirea autorului infracțiunii.

Factorii care pot condiționa eficiența investigației se exemplifică drept:

- Promptitudinea cu care s-a depus sesizarea. În acest context se face necesar ca administrațiile instituțiilor în interiorul cărora s-au petrecut incidente nefaste, să semnaleze imediat organele Procuraturii pentru demararea unor investigații, care reușesc a surprinde instrumentarul consumării infracțiunii. Intervenția întârziată poate costa pierderea probelor cheie, de indicare asupra modalităților și-a actorilor implicați

în săvârșirea ilegalității (dispariția leziunilor corporale, ștergerea înregistrărilor video de captare a incidentului).

- Competențele profesioniștilor antrenați. Lipsa unei specializări sau a unei atitudini asumate poate compromite obiectivele propuse. Infracțiunile prevăzute la art.166¹ Cod penal al Republicii Moldova, având subiect special, invită la o pregătire specială definitivă, care va putea conduce și deferi justiției torționarii. Adițional, se face necesară decurgerea urmăririi penale prin considerația principiului ne-admiterii revictimizării, astfel, se propune ca audierea să se desfășoare într-un singur exercițiu procesual, care va absorbi toată informația necesară pentru construirea retrospectivei incidentului. Mai mult, în contextul urmăririi infracțiunilor precum tortură, se evită pe fundalul posibilităților, recurgerea la confruntarea dintre părți, mai ales, în cazul în care victime sunt minori. De asemenea, miza în demascarea torturii, tratamentelor inumane și degradante o prezintă rodul muncii experților judiciari medico-legali, expertiza acestora devenind un probatoriu determinant.
- Celeritatea urmăririi penale. Infracțiunile prevăzute la art.166¹ Cod penal al Republicii Moldova sunt caracterizate prin capacitatea de a produce infirmități fizice și psihice care urmează a fi documentate conform principiului investigații pe urme fierbinți.

Soluții pentru eradicarea fenomenului torturii

Fenomenul torturii pentru a fi eradicat, invită la o abordare complexă, cu accent pe:

- creșterea culturii generale, conștientizarea, sesizarea în privința anomaliilor pe care le provoacă fenomenul torturii. Inacceptarea violenței ca instrument de soluționare a conflictelor;

- prevenție – prin antrenarea monitorilor supravegherii modului în care sunt respectate Drepturile Omului, care vor desfășura vizite și vor emite constatări capabile a promova schimbări calitative;
  - selecție minuțioasă a potențialilor aplicatori ai legii la etapa angajării în câmpul muncii;
  - instruire a titularilor de obligații cu antrenarea abordării Drepturilor Omului;
  - majorare a numărului de profesioniști capabili a face față provocărilor;
  - reconceptualizare a infrastructurilor penitenciare;
  - consolidare a mecanismelor de raportare a incidentelor de către administrațiile instituțiilor în interiorul cărora s-au petrecut incidente către organele Procuraturii (se optează și pentru digitalizarea raportărilor).
-

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 1 decembrie 2022

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?!

Sesiune ordinară

La ședința din 1 decembrie 2022, pentru prima dată în legislatura curentă a Parlamentului, a fost aprobată ordinea de zi pentru următoarele două săptămâni, conform art. 45 alin. (1) din Regulamentul instituției.

Ședința plenară din 1 decembrie 2022

www.promolex.md

La ședința din 1 decembrie 2022, pentru prima dată în legislatura curentă a Parlamentului, a fost aprobată ordinea de zi pentru următoarele două săptămâni, conform art. 45 alin. (1) din Regulamentul instituției. În opinia Promo-LEX, aprobarea ordinii de zi în săptămâna ce precede perioada pentru care a fost întocmită crește transparența și previzibilitatea procesului legislativ, dar și contribuie la o mai bună planificare a activității comisiilor permanente și a legislativului.

Inițial pe ordinea de zi bisăptămânală a ședinței plenare din 1 decembrie 2022 au fost incluse 4 proiecte. La 30 noiembrie, Biroul Permanent a aprobat proiectul suplimentului ordinii de zi ce prevedea completarea acesteia cu 8 subiecte. Cele trei propuneri de modificare a ordinii de zi ale deputaților fracțiunii „Partidul Acțiune și Solidaritate” (PAS) din debutul ședinței plenare au fost susținute prin votul majorității parlamentare, iar propunerile fracțiunii Blocului Comuniștilor și Socialiștilor (2) nu au înregistrat numărul necesar de voturi. În urma modificărilor operate, ordinea de zi a numărat 11 proiecte.

Transparența decizională a fost afectată în cazul a 9 proiecte votate, însă examinarea în regim de urgență și în mod prioritar a fost instituită în cazul a 3 proiecte dintre acestea. Pentru un proiect nu a fost publicat textul acestuia, în cazul a trei proiecte nu a fost publicat raportul comisiei permanente sesizate în fond, iar pentru 8 proiecte nu au fost publicate alte acte aferente, precum avizul Guvernului (1); expertiza anticorupție (1); avizul Direcției General Juridice (4); avizele Comisiilor permanente (2); avizele altor entități (5); analiza impactului de reglementare (1); expertiza juridică (1); rezultatele consultărilor publice (1); versiunea proiectului înainte de votarea în lectura a II-a (1). De asemenea, nu a fost respectat termenul prevăzut pentru prezentarea recomandărilor părților interesate în cazul a trei proiecte de lege.

La polul opus, apreciem că în privința proiectului Codului electoral, aprobat în a doua lectură, au fost publicate înaintea ședinței Parlamentului toate actele aferente acestuia, inclusiv sinteza amendamentelor și propunerilor autorităților publice și a deputaților dar și sinteza propunerilor, obiecțiilor și recomandărilor recepționate din partea societății civile.

În cazul a 3 proiecte de acte normative majoritatea parlamentară și opoziția au votat, în mare parte, în spirit de consens. Proiectele se refereau, în special, la modificarea actelor normative din domeniul protecției sociale și ratificarea acordurilor internaționale.

Proiectul nr. 438 din 1.12.2022 pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind reglementarea construirii unor apeducte a fost examinat și votat, în două lecturi, în ziua înregistrării proiectului, autor fiind Guvernul Republicii Moldova. Proiectul de lege nr. 163 din 28.04.2022 pentru modificarea unor acte normative a fost examinat și votat, în două lecturi, în cel mai lung termen – 217 zile calendaristice, autori fiind

un grup de deputați PAS.

Cea mai lungă dezbatere a avut loc asupra proiectului de hotărâre nr. 437 privind prelungirea stării de urgență – circa 3.50 ore, urmat de proiectul Codului electoral nr. 288/2022. În procesul dezbaterilor privind prelungirea stării de urgență au fost aplicate prevederile art. 108 privind încheierea acestora, la solicitarea fracțiunii PAS. Menționăm că starea de urgență pe întreg teritoriul țării a fost declarată începând cu data de 24 februarie 2022, iar până la momentul actual a fost prelungită de 5 ori. Cele mai scurte dezbateri au fost asupra proiectelor de lege cu nr. 163, nr. 408 și nr. 436 care au durat între 5 și 7 minute.

La începutul lucrărilor plenului Parlamentului și-au înregistrat prezența 85 de deputați. Potrivit rezultatelor votării, ulterior, la procedura de vot au luat parte între 55 și 74 de deputați. Ședința plenară a durat 9 ore și 30 de minute, cu o oră de pauză. Membrii fracțiunii Partidului Politic ȘOR au boicotat și această ședință.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

APEL PUBLIC acordarea asistenței medicale urgente și eliberarea din detenția ilegală a primei persoane condamnate în regiunea transnistreană pentru critica războiului Rusiei în Ucraina

În seara de 25 spre 26 noiembrie 2022, pe una dintre rețelele sociale au apărut informații cu privire la presupusa tentativă de suicid a primei persoane condamnate pentru critica deschisă a Rusiei ca urmare a războiului din Ucraina.[\[1\]](#) Această informație a fost confirmată ulterior din mai multe surse credibile.

Reamintim că, la 26 septembrie 2022, într-o ședință închisă, fără respectarea unor garanții procesuale minime, așa-numita „judecătorie a orașului Tiraspol” l-a „condamnat” pe Victor Pleșcanov la 3 ani și 2 luni privațiune de libertate, pentru o pretinsă faptă de „*incitare la extremism prin Internet*”. Dnul Pleșcanov a fost condamnat la Tiraspol pentru postări critice pe rețelele sociale în adresa armatei ruse și a administrației *de facto*.[\[2\]](#)

La 13 octombrie 2022 Pleșcanov a fost transferat în instituția privativă de libertate de tip colonie din cadrul închisorii nr. 3 din or. Tiraspol.[\[3\]](#) Pentru că ar fi refuzat munca în detenție, la 23/24 noiembrie 2022, Victor Pleșcanov a fost transferat pe un termen de 15 zile în izolatorul disciplinar din cadrul închisorii, aflat la subsolul instituției. Loc de

detenție în care condițiile sunt mai proaste, iar persoanele sunt deținute solitar în condiții inumane și degradante.

Nu se cunoaște care ar fi fost starea de sănătate a acestuia la moment, deoarece accesul rudelor este respins. Se cunoaște doar faptul că deținutul și-ar fi tăiat venele fiind în detenție solitară.

În contextul celor menționate și a îngrijorărilor rudelor despre situația gravă în care s-ar afla Victor Pleșcanov, solicităm autorităților constituționale și misiunilor diplomatice:

1. Acțiuni urgente pentru elucidarea situației medicale a lui Victor Pleșcanov și a condițiilor în care acesta este deținut;
2. Obținerea accesului necondiționat al unui medic independent;
3. Continuarea eforturilor pentru eliberarea din detenția arbitrară a lui Victor Pleșcanov;
4. Informarea opiniei publice despre măsurile luate pe acest caz.

---

[1] O pretinsă tentativă de suicid

[2] Regimul de la Tiraspol a condamnat prima persoană pentru critica deschisă a războiului din Ucraina

<https://promolex.md/22788-regimul-de-la-tiraspol-a-condamnat-prima-persoana-pentru-critica-deschisa-a-razboiului-din-ucraina/?lang=ro>

[3] Instituție care ar fi trebuit să aibă un regim lejer de detenție

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 24 noiembrie 2022

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?!

Sesiunea ordinară de toamnă 2022

- Moțiunea simplă asupra politicilor desfășurate de Ministerul Justiției a fost examinată, în cadrul ședinței plenare din 24 noiembrie curent, timp de trei ore și 20 de minute.

Moțiunea simplă, înaintată de deputații Blocului Comuniștilor și Socialiștilor a picat, neîntrunind numărul necesar de voturi.

Moțiunea simplă asupra politicilor desfășurate de Ministerul Justiției a fost examinată, în cadrul ședinței plenare din 24 noiembrie curent, timp de trei ore și 20 de minute. În procesul dezbaterilor au fost aplicate prevederile art. 108 din Regulamentul Parlamentului privind încheierea dezbaterilor. La solicitarea fracțiunii „Partidul Acțiune și Solidaritate” (PAS), cererea privind încheierea dezbaterilor a fost supusă votului și a întrunit numărul necesar de voturi, astfel fiind închisă runda de dezbateri.

Moțiunea simplă, înaintată de deputații Blocului Comuniștilor

și Socialiștilor a picat, neîntrunind numărul necesar de voturi. Totodată, în acest caz a fost afectată transparența decizională, prin nepublicarea avizului Comisiei parlamentare juridice, numiri și imunități.

În total, la ședința de ieri, au fost examinate și votate opt din cele 12 proiecte incluse pe ordinea de zi bisăptămânală. Autorii acestora au fost Guvernul și majoritatea parlamentară. În cadrul procedurii de vot, deputații din majoritatea parlamentară și opoziție nu au votat în spirit de consens.

În cazul a patru chestiuni votate, ceea ce constituie 50%, transparența decizională a fost afectată. Astfel, în cazul a 2 proiecte nu au fost publicate alte acte aferente acestora, precum expertiza de compatibilitate cu legislația UE, tabelul de concordanță și sinteza obiecțiilor, recomandărilor, amendamentelor. Pentru un proiect de lege nu a fost respectat termenul pentru prezentarea recomandărilor părților interesate.

Proiectul de lege nr. 418 din 17.11.2022 pentru ratificarea Amendamentului la Acordul de asistență privind obiectivul de dezvoltare dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul SUA, al cărui autor este Guvernul, a fost examinat și votat, în două lecturi, în cel mai scurt termen – 7 zile. În același timp, proiectul de lege nr. 247 din 17.06.2022 pentru modificarea unor acte normative, al căror autori sunt un grup de deputați PAS, a fost examinat și votat, în două lecturi, în cel mai lung termen – 160 de zile.

La începutul lucrărilor plenului Parlamentului și-au înregistrat prezența 86 de deputați. Potrivit rezultatelor votării, ulterior, la procedura de vot au luat parte între 54 și 75 de deputați. Ședința plenară a durat circa 6 ore și 40 de minute, cu o oră de pauză. Membrii fracțiunii Partidului Politic ȘOR au boicotat și această ședință.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea

Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

Elevi și profesori din cinci școli din țară sunt instruiți în domeniul bugetării participative

20 de participanți, elevi, profesori și directori din cadrul a cinci licee, care au fost selectate pentru prima rundă de pilotare a Programului „Bugetarea Participativă în Școli”, participă în perioada 24-27 noiembrie la un training, organizat de Asociația Promo-LEX.

Timp de 4 zile, participanții vor fi instruiți în domeniul bugetării participative, precum și cu privire la aspectele specifice de implementare a bugetării participative în școli.

Tot în cadrul trainingului, participanții vor începe lucrul la elaborarea propriilor concepte ale programului de bugetare participativă și la planurile individuale de acțiuni în vederea implementării ulterioare a programului în propriile instituții de învățământ.

Ulterior, în perioada ianuarie-mai 2023, instituțiile de învățământ, beneficiare ale programului de pilotare, vor implementa propriile programe de bugetare participativă.

Reamintim că, în octombrie 2022, în baza unui concurs public,

au fost selectate cinci instituții de învățământ preuniversitare pentru prima rundă de pilotare a Programului „Bugetarea Participativă în Școli”, după cum urmează: IPLT „Mihai Eminescu” din orașul Comrat, IPLT „Alexandru Pușkin” din orașul Fălești, IPLT „Ion Creangă” din municipiul Cahul, IPLT „Alexei Mateevici” din orașul Dondușeni și IPLT „Mihai Eminescu” din municipiul Edineț.

Scopul Programului „Bugetarea Participativă în Școli” este de a promova implementarea în instituțiile de învățământ preuniversitar din Republica Moldova a bugetării participative ca instrument de educație și implicare civică a tinerilor.

Programul „Bugetarea Participativă în Școli” este implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Programul este implementat în colaborare cu Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova și Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral.